

Protokół
XX posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 13 lutego 2020 roku

I. Otwarcie posiedzenia i powitanie gości

Prof. Z. Marciniak przywitał członków Rady Głównej oraz zaproszonych gości.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada jednogłośnie przyjęła porządek obrad.

III. Kompetencje społeczne w kształceniu studentów

Referat wprowadzający do dyskusji wygłosiła prof. E. Chmielecka. Pani Profesor wyjaśniła, że kompetencje społeczne są ważne, gdyż przygotowują absolwentów szkół wyższych do życia obywatelskiego, do życia w społeczeństwie w rzeczywistości rewolucji 4.0 ze wszystkimi jej konsekwencjami, jak spadek zapotrzebowania na ludzką pracę, digitalizacja rozmaitych sfer życia społecznego, problemy z klimatem, zagrożenia dla demokracji, wynikające m.in. z nierówności społecznych oraz z migracji. Wyzwanie szczególnie niepokojące młodych ludzi – niepewność tego, co się zdarzy w przyszłości i próba zdobycia kompetencji, które tę niepewność pozwolą opanować, być do niej przygotowanym. Przygotowanie do takich wyzwań oznacza dla uczelni nie tylko przekazanie wiedzy i umiejętności dyscyplinarnych, fachowych, bezpośrednio związanych z pełnionymi funkcjami zawodowymi, ale również kształtowanie kompetencji tranzytywnych. Kompetencje społeczne zostały powiązane ze zdolnością do oceny rzeczywistości oraz gotowości do myślenia i działania w interesie publicznym, w tym uczestnictwa obywatelskiego.

Prof. Chmielecka przedstawiła projekt Erasmus+ DASCHE, którego celem jest wspieranie polityk w obszarze kształcenia wyższego na poziomach europejskim i krajowych oraz w uczelniach w zakresie projektowania, kształtowania i weryfikacji kompetencji społecznych studentów. Bierze w nim udział 6 ośrodków badań nad szkolnictwem wyższym z Czech, Holandii, Łotwy, Wielkiej Brytanii i Polski. Liderem w Polsce jest SGH. Wśród partnerów stowarzyszonych, obok Rady Głównej, znalazły się m.in. KRASP, PKA, PSRP, KRD. Ich zadaniem jest zrecenzowanie raportu ogólnego lub raportów krajowych na etapie konsultacji. Zastosowana została metoda badawcza polegająca na przebadaniu 26 instytucji w 6 wymienionych krajach pod kątem dobrych praktyk i sposobu rozwijania kompetencji społecznych przez instytucje szkolnictwa wyższego, zarówno poprzez analizę dokumentów, jak również wywiady. W Polsce były to SGH, PWSZ w Elblągu, CM UJ, PŁ, Uniwersytet SWPS. Efektem było sformułowanie zaleceń dotyczących kształtowania kompetencji społecznych, zgodnie z celem projektu.

Respondenci zgodnie stwierdzili, że rozwijanie kompetencji społecznych jest niezwykle ważne i są zainteresowani ich rozwijaniem, jednak nie mają wiedzy jak to zrealizować, jakie wsparcie mogą otrzymać, od kogo i oczekiwaliby przeprowadzenia debaty na ten temat. Tylko w niektórych uczelniach podjęto działania służące intencjonalnie kształtowaniu kompetencji społecznych. Z reguły pozostawia się to indywidualnemu zaangażowaniu nauczycieli, jednak nauczyciele nie są do tego przygotowani i nie otrzymują właściwego wsparcia. Z dyskusji przeprowadzonych z udziałem partnerów

stowarzyszonych wynika, że uczelnie nie wypracowały zasad rozwijania kompetencji społecznych wśród studentów.

Nie istnieje jedna definicja kompetencji społecznych we wszystkich krajach. Każdy z krajów wyeksplikował, co przez nią rozumie. W Polsce definicja jest określona przez Polską Ramę Kwalifikacji. W ramach projektu ustalono, że kompetencje społeczne można uznać za meta-kompetencję nadbudowaną nad wiedzą i umiejętnościami, wzbogaconą o refleksję aksjologiczną pozwalającą na samodzielne i odpowiedzialne ich zastosowanie prowadzące ku korzyściom społecznym.

Ustalono zostały przykładowe rekomendacje: należy zdać sobie sprawę ze skutków obniżenia poziomu kompetencji społecznych, konieczne jest zainicjowanie debaty i określenie czym mają być kompetencje społeczne, jak je kształtować w instytucjach szkolnictwa wyższego, ponadto trzeba próbować wesprzeć ich rozwój za pomocą środków finansowych, jak i projektów umiejętności uczelni w ich kształtowaniu. Debata pośród wszystkich interesariuszy szkolnictwa wyższego na poziomie europejskim.

Następnie prof. E. Chmielecka przedstawiła przykład dobrych praktyk – PWZS w Elblągu, gdzie w oparciu o misję Uczelni, w której jest zapisana służebność dla środowiska lokalnego i regionu, zbudowano Centrum Kompetencji Społecznych. Uczelnia zapewnia infrastrukturę oraz środki finansowe studentom, którzy chcą się rozwijać poprzez działania służące środowisku lokalnemu. Przewidziany jest moduł obowiązkowy dla studentów wszystkich kierunków studiów, teoretyczne zajęcia z psychologii rozwoju, o mechanizmach rozwoju społecznego, integracji społecznej oraz część praktyczna, gdzie studenci muszą pokazać w praktyce, jak tę wiedzę wykorzystali.

Prof. Z. Marciniak podziękował prof. E. Chmieleckiej za wygłoszenie referatu i poprosił prof. S. Kwiatkowskiego o zabranie głosu.

Prof. Kwiatkowski poinformował, że Akademia Pedagogiki Specjalnej przeprowadziła diagnozę przygotowania kandydatów na nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w zakresie kompetencji społeczno-emocjonalnych. Kompetencje te są kształtowane od pierwszych dni życia, najpierw w rodzinie, a później w przedszkolu i szkole. Przebadano kilkaset osób z kilkunastu uczelni, w których jest realizowany ten kierunek studiów. Wyniki wskazały, że ok. 70% nauczycieli w ogóle nie powinno pracować z dziećmi, ponieważ nie przekazał im żadnych kompetencji społecznych, gdyż sami ich nie posiadają. Nie jest to przedmiotem wykładu, kompetencje te trzeba demonstrować swoją postawą, stworzyć warunki, ażeby dzieci, a potem młodzież i studenci mogli rozwijać je rozwijać. Wolontariat jest świetnym sposobem, który poza merytorycznym przygotowaniem, pozwala funkcjonować we współczesnym świecie.

Następnie prof. Kwiatkowski przedstawił wyniki badania, obejmującego 10 tys. osób, w tym maturzystów oraz studentów ostatniego roku studiów drugiego stopnia spośród różnych kierunków studiów. Wyniki badania pokazały stan świadomości społecznej tych osób, postrzeganie otaczającego świata. Pytania dotyczyły ich stosunku do różnego typu zagrożeń, m.in. militarne, porządku publicznego, w cyberprzestrzeni, zjawiskami patologicznymi, wykluczeniem społecznym, również zagrożeniem w kreowaniu własnej kariery zawodowej. Zagadnienia te badało 7 zespołów badawczych, z kilkunastu uczelni w Polsce, również uczelni technicznych. Badania dowiodły, że nie ma istotnych różnic między sposobem definiowania świata zewnętrznego przez maturzystów i studentów

piątego roku. Wynika z tego, że uczelnie są nastawione na kształtowanie wiedzy i umiejętności. W kwestii kompetencji społecznych – tylko w obszarach, które dotyczą tych uczelni. Uczelnie kształcą fachowców, a nie członków współczesnego społeczeństwa. Jest to smutna konstatacja, ponieważ dotyczy to osób, które mają prawa wyborcze i decydują o całokształcie tego, co będzie w przyszłości. Badanie uwidoczniło również, że uczniowie i studenci doświadczają przemocy psychologicznej w swoich szkołach i uczelniach. Co szósty student oświadczył, że spotkał się osobiście z przemocą psychologiczną w swojej uczelni. Badani deklaruowali brak wiedzy w przeciwdziałaniu zagrożeniom w cyberprzestrzeni. Wskazywali również na niedostatek takiej wiedzy u swoich nauczycieli. Kolejnym aspektem jest brak świadomości zdrowotnej w odniesieniu do własnego zdrowia i własnych możliwości fizycznych, jednak studenci przykładają nieco większą wagę do swojego zdrowia. W raporcie sformułowane zostały zalecenia. Najważniejszy jest wniosek, że lata spędzone w uczelni to są lata poświęcone na zdobywanie wiedzy i umiejętności, zbyt mało jest tam współpracy, która się przekłada na kompetencje społeczne i mało jest wiedzy o świecie. Przyjmujemy błędne założenie, że studenci są na tyle dojrzały, że sami sobie wyrabiają pogląd na to, co się dzieje na zewnątrz. Zdaniem studentów, metody stosowane w uczelniach są w dużej mierze metodami podającymi, co oznacza, że wykładowca przedstawia wiedzę, brak jest przekładania tej wiedzy na umiejętności. Kształtowanie umiejętności jest przesuwane w czasie na okres praktyk zawodowych i pracy zawodowej. Rzeczywiste braki występują w zakresie kompetencji społeczno-emocjonalnych, a jest to umiejętność zrozumienia potrzeb drugiego człowieka. Jest to ogólna kompetencja wynikająca z naszego człowieczeństwa. W dzisiejszych czasach rośnie zatrudnienie w usługach, a właśnie tu kompetencje stają się podstawową kompetencją.

Prof. Z. Marciniak podziękował prof. S. Kwiatkowskiemu za przedstawienie wyników badań i otworzył dyskusję.

Dyskutanci zgodzili się z przedstawioną tezą, że uczelnie przekazują wiedzę fachową i z tego są rozliczane, a nauczyciele akademicki nie mają doświadczenia w przekazywaniu i rozwijaniu kompetencji społecznych. Wykłady nie są dobrą metodą do kształtowania kompetencji społecznych. Duża część studentów podejmuje pracę zarobkową, w związku z tym są oni zainteresowani udziałem w zajęciach podstawowych, a na formy pozadydaktyczne brakuje im czasu i chęci. Zanikła działalność prospołeczna studentów. Należy tworzyć płaszczyzny, gdzie studenci mogliby rozwijać umiejętności społeczne w działaniu. Samorządność studencka jest dobrym polem do wykorzystania, kształtuje ona postawy społeczne. Przedstawione badania wskazują na pewien pozytywny trend, który się powoli kształtuje i może stopniowo zmienić tę niekorzystną rzeczywistość.

Prof. Z. Marciniak, zamykając dyskusję, zwrócił uwagę, że zgodnie z nową ustawą, to uczelnia prowadzi kierunki studiów, co daje szansę przemysłowi w skali uczelni polityki w zakresie kształtowania kompetencji społecznych. Profesor zachęcił do udziału w międzynarodowej konferencji podsumowującej projekt Erasmus+ DASCHE, która odbędzie się 27 marca br. w SGH.

W dyskusji udział wzięli: prof. J. Łaszczyk, prof. M. Próchnicka, prof. J. Szambelańczyk, prof. T. Szapiro, prof. A. Więcek.

IV. Zaopiniowanie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (prekonsultacje)

Prof. Z. Marciniak przedstawił projekt uchwały w sprawie przedłożonego projektu ustawy. Podczas dyskusji większość członków Rady podzieliła opinię, że proponowana uchwała, negująca potrzebę utworzenia specjalnej komisji do spraw wolności wypowiedzi jest właściwą reakcją na tę propozycję. Niektórzy byli jednak zdania, że uchwałą powinna być sformułowana w sposób bardziej stanowczy. Rada przyjęła uchwałę przy 1 osobie głosującej przeciwko. Uchwała nr 132/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

V. Komunikaty

Prof. Z. Marciniak poinformował, że:

- w dniu 7 lutego odbyło się kolejne posiedzenie Zespołu do spraw monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki. Prof. M. Krawczyński przedstawił problem ustalania opłat za studia przed rozpoczęciem cyklu kształcenia. W opinii Zespołu, wskazane jest wprowadzenie do ustawy przepisu, który umożliwiłby dokonywanie niezbędnych korekt w czasie trwania studiów, wynikających ze wzrostu cen. Poruszony został również temat wadliwie sformułowanych przepisów ustawy PSWiN dotyczących przedstawiania we wniosku habilitacyjnym dorobku naukowego opublikowanego przed 1 stycznia 2019 r. Dyr. B. Banaszak przekazał notatkę w tej sprawie. Będzie ona udostępniona członkom Rady Głównej;
- w dniu 6 lutego uczestniczył w 2. Forum Akademicko-Gospodarczym na Politechnice Warszawskiej, które poświęcone było m.in. doświadczeniom rad uczelni; w jednym z paneli uczestniczyli przewodniczący rad kilku dużych uczelni; z dyskusji wynikało, że poszczególne rady różnią się w interpretacji przepisów ustawy PSWiN i zdarza się, że podejmują decyzje sprzeczne z prawem;
- poinformował, że sprawozdanie za 2019 r. zostało umieszczone na stronie internetowej Rady Głównej; prof. podziękował za przekazanie informacji o aktywnościach;
- Minister przyznał nagrody przewodniczącym komisji Rady, przewodniczącemu i wiceprzewodniczącemu Rady prof. W. Banysiowi; wiceprzewodniczący Rady prof. A. Więcek otrzyma nagrodę Ministra Zdrowia w stosownym czasie;
- poinformował, że prof. B. Marciniak odbył spotkanie z Wiceministrem G. Wrochną w sprawie dużej aparatury badawczej. Spotkanie było poprzedzone posiedzeniem połączonych Komisji Nauki RGNiSW oraz Komisji ds. dużej aparatury badawczej KRASP w dniu 11 grudnia 2019 r. Minister zwrócił się z prośbą do prof. B. Marciniaka o przygotowanie programu Panda 3.

VI. Uchwała w sprawie warunków pracy Komisji Dyscyplinarnej przy RGNiSW

Prof. Z. Marciniak przedstawił projekt uchwały i poinformował, że w załączeniu do uchwały zostanie przekazany Ministrowi materiał opracowany przez prof. E. Gruzę, Przewodniczącą Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej. Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 133/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

VII. Zaopiniowanie Planu działalności Narodowego Centrum Nauki na 2020 r.

Przewodniczący Komisji Nauki, prof. B. Marciniak, przedstawił projekt uchwały w sprawie Planu działalności NCN. Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 134/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

W dyskusji udział wzięli: prof. Z. Błocki (Dyrektor NCBR), prof. Z. Marciniak, prof. C. Możejki, prof. K. Palka (Prezes AMU PAN), prof. M. Szczerek, dr A. Strzebońska (NCBR).

VIII. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw

Prof. A. Więcek omówił projekt ustawy. Ustalono, że z uwagi na specjalistyczny charakter projektu ustawy, Rada zwróci się z prośbą do Konferencji Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych o przedstawienie opinii, na podstawie której zostanie skonstruowana uchwała Rady Głównej. Uchwała Rady zostanie przyjęta w trybie obiegowym.

2. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu podziału dla uczelni środków finansowych na świadczenia dla studentów oraz na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej

Przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej, prof. J. Szambelańczyk, przedstawił projekt uchwały w sprawie projektu rozporządzenia. Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 135/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

3. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie nagród ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki

Prof. Z. Marciniak poinformował, że tę sprawę bada Zespół do spraw monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i zaproponował wstrzymanie się z wydaniem opinii do czasu zapoznania się z efektami pracy Zespołu.

W dyskusji udział wzięli: prof. J. Szambelańczyk, prof. T. Szapiro.

Rada zaakceptowała propozycję.

4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przekształcania instytutów badawczych w instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk i instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz włączania instytutów badawczych do instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk

Prof. K. Kochanek, w imieniu Komisji Nauki, przedstawił projekt uchwały w sprawie projektu rozporządzenia. Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 136/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

W dyskusji udział wzięli: prof. C. Możejki, prof. K. Palka, prof. A. Więcek.

5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie tworzenia, łączenia, podziału, reorganizacji, przekształcania w instytucje gospodarki budżetowej lub likwidacji instytutów badawczych

Prof. K. Kochanek, w imieniu Komisji Nauki, przedstawił projekt uchwały w sprawie projektu rozporządzenia. Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 137/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

IX. Zaopiniowanie regulaminów przyznawania stypendiów naukowych

Regulamin przyznawania przez Fundację Maspex Stypendiów za wyniki w nauce dla dzieci pracowników Grupy Maspex Wadowice

Przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej, prof. J. Szambelańczyk, przedstawił negatywną opinię o Regulaminie. Rada przyjęła opinię jednogłośnie. Opinia stanowi załącznik do protokołu.

W dyskusji udział wzięli: prof. C. Możeński, prof. K. Palka, prof. A. Więcek.

X. Sprawy różne i wolne wnioski

Prof. M. Szczerek poruszył kwestię stypendiów dla wybitnych młodych naukowców. Prof. Z. Marciniak poinformował, że sprawą zajmuje się Zespół do spraw monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki. Wnioski zostaną przedstawione Radzie Głównej.

Prof. M. Szczerek odniósł się do programu wsparcia dla czasopism, który wyłonił 1/5 czasopism w kierunku umiędzynarodowienia, ale 4/5 czasopism pozostało w zawieszeniu. Niektóre z nich przestały już istnieć, inne niedługo mogą podzielić ich los. Prof. Szczerek zaproponował, aby Rada przyjrzała się sprawie, gdyż mogą zniknąć wartościowe czasopisma. Prof. Z. Marciniak stwierdził, że upowszechnianie nauki, zarówno stosowanej, jak i podstawowej jest fundamentalnym zadaniem, które trzeba cenić w dorobku uczonego. Prezydium Rady rozważy sposób zajęcia się tą sprawą. W dyskusji udział wzięli: prof. G. Borkowska, dr inż. B. Dołęga, prof. M. Krawczyński, prof. Z. Marciniak, prof. T. Szapiro, dr inż. J. Szczerba.

XI. Przyjęcie protokołu XIX posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (9 stycznia 2020 r.)

Rada przyjęła protokół jednogłośnie.

XII. Zamknięcie posiedzenia

Prof. Z. Marciniak podziękował uczestnikom za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Zbigniew Marciniak

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały Rady Głównej: nr 132/2020-137/2020
3. Opinia Rady Głównej z dnia 13.02.2020 r.
4. Nagranie przebiegu obrad na nośniku CD
5. Prezentacja przedstawiona przez prof. E. Chmielecką